

RAAHEN LUKION KESTÄVÄN KEHITYKSEN OHJELMA

SAATTEEKSI

Ihmisellä on suuri vastuu luonnon ja samalla oman elinympäristönsä hyvinvoinnista ja kestävydestä. YK:n johdolla laaditut globaalit tavoiteohjelmat näyttävät suuntaa kestäväälle tielle, mutta jokainen ihminen voi myös omalla käyttäytymisellään ja kulutustottumuksillaan vaikuttaa kehityksen suuntaan. YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO on nimennyt vuodet 2005 – 2014 ”Kestävän kehityksen kasvatuksen vuosikymmeneksi”.

”Maapallo tuottaa kylliksi tyydyttääkseen jokaisen tarpeet, mutta ei kylliksi tyydyttääkseen jokaisen ahneuden” *Mahatma Gandhi*

MITÄ KESTÄVÄ KEHITYS TARKOITTAÄ?

Kestävän kehityksen, ”keken”, päämääränä on taata terveelliset, turvalliset ja oikeudenmukaiset elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville sekä turvata ympäristön kantokyvyn ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen. Kestävän kehityksen neljä ulottuvuutta ovat: ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys.

Ekologisella kestävyydellä tarkoitetaan luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttämistä, ihmisen toiminnan sopeuttamista luonnonvaroihin ja luonnon sietokykyyn ja luonnonvarojen kestävää käyttöä ja oikeudenmukaista jakamista.

Sosiaalinen kestävyys on hyvinvoinnin tasapuolista jakautumista ja perustarpeiden tyydyttämistä, hyvinvoinnin edellytysten jatkuvuutta myös tuleville sukupolville, kansalaisten perusoikeuksien toteutumista, mahdollisuutta osallistumiseen ja vastuun kantamiseen päätöksenteossa, omaa elämänhallintaa, vastuunottoa ja kestävien elämäntapojen tavoittelua.

Taloudellinen kestävyys tarkoittaa sitä, että kasvu ei perustu velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen. Se tarkoittaa myös vastuullista kuluttamista, ympäristön ja talouden yhdistämistä päätöksenteossa ja sitä, että toiminta on sekä taloudellisesti tehokasta ja ympäristöä säästävää.

Kulttuurinen kestävyys on kulttuurien monimuotoisuuden säilyttämistä, kulttuurien keskinäisen vuorovaikutuksen edistämistä, kulttuurien tuntemusta, arvostusta ja kulttuurien identiteettiä, moniarvoisuutta ja suvaitsevaisuutta (Mukaillen hallituksen kestävä kehityksen ohjelmasta 1998).

KESTÄVÄ KEHITYS LUKION OPETUSSUUNNITELMASSA

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu kuuluvat lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisiin aihekokonaisuuksiin, jotka tulee ottaa huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa oppiaineisiin luontevalla tavalla (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015). Lukion tulee kannustaa opiskelijoita kestävään elämäntapaan ja toimintaan kestävä kehityksen puolesta. Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville

sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuteen sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden kasvaminen vastuullisiksi toimijoiksi, joilla on taito ja tahto toimia kestävän tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestävän
- osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta
- tuntee ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle
- osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestävään elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi
- osaa analysoida kestävän elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä
- osaa noudattaa luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolvisesti huolehtivaa elämäntapaa
- osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestävää ja oikeudenmukaista kehitystä.

KESTÄVÄ KEHITYS KOULUN ARJESSA

Vastuu on kestävän kehityksen perusta. Tulevaisuus rakentuu kestäväälle pohjalle, jos sosiaalista, kulttuurista ja taloudellista hyvinvointia opitaan ylläpitämään luonnon monimuotoisuutta ja luonnonvaroja vähentämättä ja luonnon kestävyys ylittämättä. Koulun opetustyössä pyritään antamaan tietoa ja kokemuksia, jotka auttavat ymmärtämään, että ihminen on tärkeä osa luontoa. Näin koulun henkilökunta ja oppilaat oppivat toimintatapoja, joiden avulla he huomioivat kestävän kehityksen läpi elämänsä. Kestävä kehitys ei ole vain jätteiden lajittelua, vaan siihen liittyvät monet koulun kehittämiskohteet ja painopistealueet.

Yleiset tavoitteet

Kestävän kehityksen tavoitteina on:

- Vahvistaa henkilökunnan ja opiskelijoiden ympäristötietoutta
- Tehostaa koulun kaikessa toiminnassa raaka-aineiden ja energian kestävää käyttöä
- Minimoida jätteiden ja päästöjen määrä
- Vähentää kulutusta ja saada aikaan kustannussäästöjä
- Nopeuttaa ympäristöä säästävien tuotteiden ja käytänteiden käyttöönottoa
- Omaan ympäristöön vaikuttaminen

- Lisätä henkilökunnan ja opiskelijoiden valmiutta toimia omassa arjessaan kestävän kehityksen mukaisesti
- Vahvistaa ymmärrystä yhteistyön merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisella lokaalisella ja globaalilla tasolla

Jätehuolto

Suomen jätelain (1993, 1§) mukaan ”kestävää kehitystä tulisi tukea edistämällä luonnonvarojen järkevää käyttöä sekä ehkäisemällä että torjumalla jätteistä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle”. Koulun jätehuollon tavoitteena on vähentää jätteitä ja kehittää niiden hyötökäyttöä uusiksi raaka-aineiksi. Ehkäisemällä jätteen syntyä voidaan saavuttaa merkittäviä taloudellisia säästöjä. Kestävän kehityksen mukaisesti:

Koulun hankinnoissa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan tuotteen ympäristöystävällisyys:

- Opetusvälineitä ja koulutarvikkeita pyritään korjaamaan sekä kunnostamaan ja näin lisätään niiden käyttöikä
- Koneet, laitteet, opetusvälineet, huonekalut:
 - Käyttöön kelpaamattomat osat ja laitteet toimitetaan kaupungin lajittelupisteisiin.
- **Keräyspaperi, pahvi ja kartonki:** Jokaisessa luokassa on keräyslaatikko, johon laitetaan luokassa syntyvä keräyspaperi. Keräyspaperin sekaan ei saa laittaa esim. kartonkia. Näitä ja pahvia varten luokissa on oma pahvinkeräyslaatikko monistushuoneessa.
- **Energiajäte:** Energiajätteenä kerätään useita pakkausmateriaaleja, erityisesti muovia. Ole tarkkana PVC:n kanssa, se ei kuulu tähän lajiin. Energiajätteestä tuotetaan sähköä ja lämpöä seoksena muiden polttoaineiden kanssa.
- **Metalli:** metallin kierrätyspiste sijaitsee ruokalassa.
- **Bio- ja kompostijäte:** Bio- ja kompostijätteitä ovat esim. ruoanjätteet, pilaantunut ruoka, hedelmien ja kasvien kuoret, kahvin- ja teenporot, talouspaperi. Biojäteastiat sijaitsevat ruokalassa. Myös opettajainhuoneessa tiskialtaan alla on biojäteastia.
- **Lasi:** fysiikka-kemian työtiloissa on oma lasinkeräysastia.
- **Tulostimien ja kopiokoneen värikasetit:** Vahtimestari toimittaa kasetit suoraan toimittajalle kierrätettäväksi (erillinen palautuskuori).
- **Sekajäte:** Sekajätettä on kaikki muu jäte, jota ei voida uudelleen käyttää tai toimittaa hyötyjätteeksi. Sekajäte toimitetaan perinteiseen roska-astiaan, jonka siivooja tyhjentää tarpeen mukaan ulkona olevaan roskasäiliöön.

Vaaralliset aineet eli ongelmajätteet ovat tuotteita tai aineita, jotka ovat haitallisia ympäristölle tai ihmisen terveydelle. Esimerkkejä vaarallisista aineista ovat mm. nappiparistot, ladattavat nikkelikadmiumakut ja –paristot, lääkkeet, lämpömittarit ja liuottimet. Ne toimitetaan asianmukaiseen ongelmajätekeräykseen.

- Vahtimestarin huoneessa on keräysastia paristoille.
- Fysiikka-kemian luokassa on keräysastia ongelmajätteille ja kemikaaleille.

Energiasäästövinkejä

- Sulje tietokoneet ja muut sähköiset laitteet kokonaan, kun et käytä niitä
- Sammuta valot perässäsi huoneesta lähtiessäsi
- Varusta auton moottorin ja sisätilan lämmittimet ajastimella
- Vältä turhaa veden kulutusta.
- Tuuleta sisätilat nopeasti ja vain sen verran kuin on tarpeen
- Tee tulostukset kaksipuolisina
- Pidä sähköistä arkistointi- ja kirjanpitojärjestelmää
- Ota oppimateriaalit sähköiseen käyttöön laajasti ja suunnitelmallisesti
- Ota harjoitustöiden ja tehtävien palautus sähköisesti käyttöön
- Käytä kierrätysmateriaaleja kuvataiteessa
- Käytä kimpakyytejä tai linja-autoja työmatkoilla, jos et pääse kävellen tai pyörällä töihin

KESTÄVÄ KEHITYS OPETUKSESSA

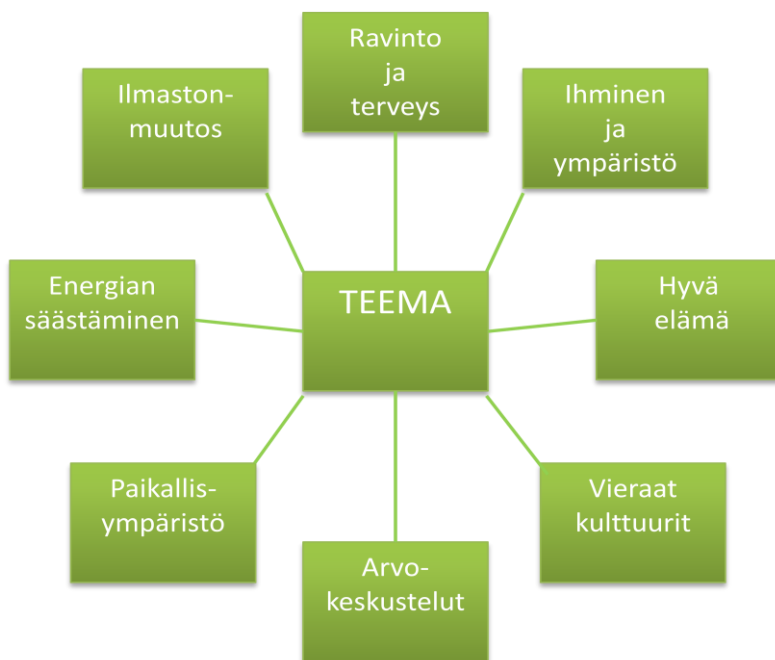
Lukion opetussuunnitelman perusteet (2015) kertoo seuraavaa: ” Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutosmahdollisuuksia. Kasvaakseen kestävä kehitys aktiiviseksi edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä. Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestävä elämäntavan oppimista. Lukio voi tukea kestävä kehitys toteutumista laatimalla oman kestävä kehitys ohjelman. Keskeistä kestävä kehitys ohjelman toteuttamisessa on opiskelijoiden osallisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.”

Kestävä kehitys haasteita tulee oppia tarkastelemaan monista näkökulmista: Selvitetään, miten ihmistoiminta on vaikuttanut ympäristöön ja miten ihmisen tapa muokata ympäristöjään on muuttunut kulttuurievoluution aikana. Analysoidaan maailmanlaajuisia ympäristöuhkia ja niiden syitä sekä keinoja korjata kehityksen suuntaa. Tarkastellaan väestönkasvuun, köyhyyteen ja nälkään liittyviä ongelmia. Arvioidaan aineiden ja energian kiertokulkuja luonnossa ja tuotantojärjestelmissä sekä opetellaan säästämään energiaa ja raaka-aineita. Pohditaan, millaista voisi olla taloudellinen kasvu, joka ei perustu raaka-aineiden ja energian käytön lisäämiseen, ja mikä merkitys talouden vakaudella on ympäristönsuojelulle ja ihmisten hyvinvoinnille. Tutustutaan kestävä kehitys periaatteita toteuttaviin yrityksiin ja teknologioihin sekä opitaan käyttämään kuluttajan vaikutuskeinoja. Selvitetään, miten ihmisen toiminnot voivat sopeutua ympäristöihinsä kulttuuriperintöä arvostaen ja luonnon monimuotoisuutta vaarantamatta. Harjoitellaan kestävä elämäntavan käytäntöjä ja selvitetään niiden rakenteellisia edellytyksiä. Opetukseen ja lukion arkeen tuodaan esimerkkejä onnistuneista käytännöistä.

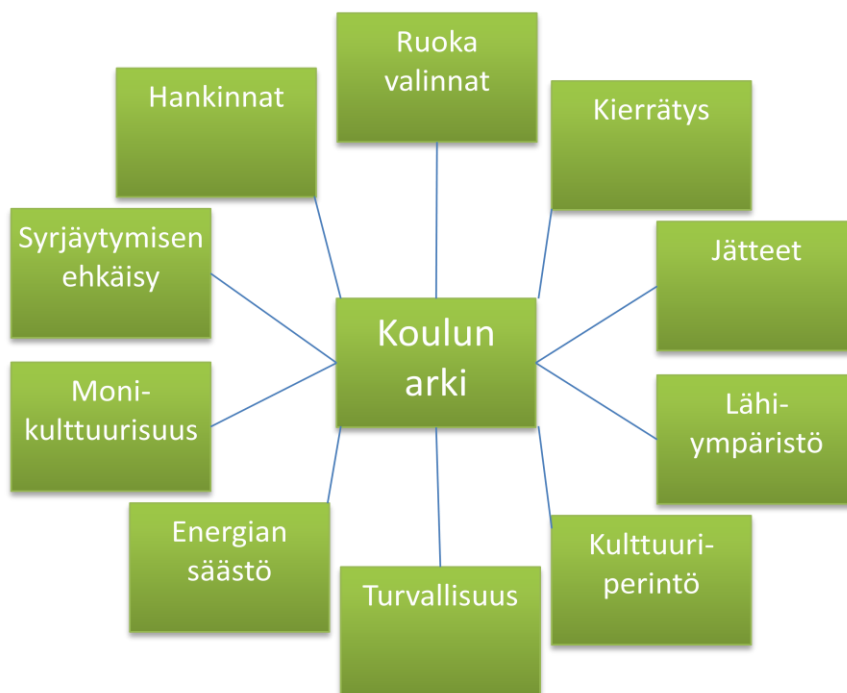
Periaatteena on toiminnallisuuden toteuttaminen oppimisprosessissa. Monia kestävä kehitys liittyyviä aihepiirejä syvennetään eri oppiaineissa, joten koulun arkeen liittyyviä ja oppiaineita yhdistäviä kestävä kehitys aihepiirejä voidaan painottaa teemojen avulla.

Kestävän kehityksen teemojen tarkastelu eri oppiaineiden näkökulmista auttaa oppilaita hahmottamaan luonnon ja yhteiskunnan toiminnan vuorovaikutussuhteita. Kun oppilaat otetaan mukaan koulutyön suunnitteluun, he oppivat myös tärkeitä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Opiskelijakunnalla on tärkeä tehtävä oppilaiden osallisuuden toteuttamisessa.

Oppiaineita yhdistäviä teemoja ovat esimerkiksi:

Koulun arkeen liittyviä teemoja ovat esimerkiksi:

KESTÄVÄN KEHITYKSEN OHJELMAN TOTEUTTAMINEN

Aikataulu

Ohjelman vuotuinen toteutus tullaan vahvistamaan lukuvuosisuunnitelmassa. Valmistelu tapahtuu Kestävän kehityksen työryhmän johdolla.

Toimenpiteet

Jokaiselle lukuvuodelle valitaan yksi kestävän kehityksen aihepiiri, joka toteutetaan teemapäivän tai viikon aikana.

Vastuut ja resurssit

Teeman suunnittelusta vastaa Kestävän kehityksen työryhmä yhdessä oppilaskunnan kanssa.

Mahdollinen lisäresurssoinnin tarve, kuten teemapäivien vierailijoiden kustannukset, huomioidaan ennakolta koulun käyttösuunnitelman valmistelun yhteydessä.

Arviointi

Kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista seurataan vuosittain arviointikyselyllä. Sen perusteella päätetään jatkotoimenpiteet seuraava vuotta varten. Arviointilomake on liitteessä 1.

Lähteet:

Hallituksen kestävän kehityksen ohjelma (1998). Valtioneuvoston periaatepäätös ekologisen kestävyuden edistämisestä. Ympäristöministeriö.

Jätelaki (1993). *Jätelaki* 3.12.1993/1072. Osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931072>

Lukion opetussuunnitelman perusteet (2015). Osoitteesta: http://www.oph.fi/download/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf

Muut tekstissä mainitsemattomat lähteet:

Luomi Annukka, Paananen Johanna, Viberg Katja & Laura Virta (2010). KEKE koulussa. Kestävän kehityksen opas. Pääkaupunkiseudun kierrätys Oy. Osoitteesta http://www.4v.fi/files/4677/keke_koulussa_PDF.pdf

Marja-Leena Loukola (2007). Kestävän elämäntavan oppiminen. Kestävä kehitys opetukseen, arkikäytäntöihin ja toimintakulttuuriin. Opetushallitus. Yliopistopaino, Helsinki. Osoitteesta http://www.oph.fi/download/46869_Kestava_elamantapa.pdf

Oppilaitosten kestävän kehityksen ohjelma. Osoitteesta <http://www.koulujaymparisto.fi/sivu.php?id=21000>

Parhaat käytännöt oppilaitoksissa. Fiksu vähentää jätettä. HSY Jätehuollon Jätteen synnyn ehkäisy -projekti. Osoitteesta http://www.hsy.fi/jatehuolto/documents/fiksu/oppimassa/parhaat_kaytannot_oppilaitoksessa.pdf

Julkaisemattomat lähteet:

Saloisten koulun kestävän kehityksen ohjelma. Osoitteesta <http://peda.net/veraja/raahe/saloistenkoulu/toimnta>

Liite 1.

RAAHEN LUKION KESTÄVÄN KEHITYKSEN ARVIOINTILOMAKE

Tavoite	Toteutuu	Toteutuu osittain	Ei toteudu
Koulu lajittele:			
biojäte			
paperi			
kartonki			
pahvi			
energiajäte			
sekajäte			
lasi			
metalli			
ongelmajäte			
Henkilökunta osaa lajittelun			
Koulumme on onnistunut vähentämään paperinkulutusta			
Koulumme on onnistunut vähentämään sekajätteen määrää			
Koulussamme vältetään kertakäyttötuotteiden käyttöä			
Rikkoutuneet esineet pyritään korjaamaan			
Koulumme on onnistunut säästämään energiaa			
Koulumme on onnistunut säästämään veden kulutusta			
Hankinnoissa kiinnitetään huomiota tuotteen ympäristövaikutuksiin			
Henkilökunta on kartoittanut mahdollisuuksia käyttää työmatkoilla kimpakyytejä, julkista liikennettä tai liikkua polkupyörällä tai jalan			
Autojen tyhjäkäyntiin kiinnitetään huomiota			
Autojen moottorien lämmityslaitteet on ajastettu			
Koulumme toimii yhteistyössä eri tahojen kanssa kestävä kehityksen edistämiseksi			
Koulumme on toteuttanut kestävään kehitykseen kuuluvan teeman tai projekti			
Opiskelijat ovat osallisina kestävä kehityksen suunnittelussa toteuttamisessa			

Toimenpiteet:
